

จตุรสารข่าววินัยอิเล็กทรอนิกส์ กรมพัฒนาที่ดิน
(LDD disciplinary E-newsletter)
ฉบับที่ ๑/๒๕๖๘ (พฤศจิกายน ๒๕๖๗)

หลักกฎหมายควรรู้

เรื่อง เกษียณอายุราชการไป ก็ใช้ว่าจะรอดวินัยนะ

เดือนกันยายนของทุกปี คือเดือนสุดท้ายของปีงบประมาณแผ่นดินที่ทางราชการกำหนดและจะเป็นวันสิ้นสุดอายุราชการของข้าราชการที่มีอายุครบ ๖๐ ปี ที่เรียกว่า "เกษียณอายุราชการ" ซึ่งปีหนึ่งๆ ก็จะมีข้าราชการจำนวนไม่น้อยทยอยกันเกษียณอายุราชการต่อเนื่องกันไม่ขาดสาย พี่วินัยเองก็เคยได้ยื่นข้าราชการวัยเกษียณจำนวนไม่น้อยที่กล่าวว่า "ชีวิตหลังเกษียณคือการเปลี่ยนผ่านจากหน้าที่การงานมาเป็นวันเริ่มต้นแห่งอิสระเสรี" แต่ใครจะทราบว่า แม้ข้าราชการผู้นั้นจะเกษียณอายุราชการไปแล้ว แต่ก็อาจจะถูกดำเนินการทางวินัยได้

โดยปกติผู้ที่จะถูกดำเนินการทางวินัยได้ ในขณะนั้นต้องมีสภาพเป็นข้าราชการ อย่างไรก็ตามหากจะให้ข้าราชการที่ทำความผิดขณะเป็นข้าราชการ หลุดพ้นจากความรับผิดชอบทางวินัยที่ตนได้ก่อไว้เพียงเพราะเหตุจากการที่ออกจากราชการไปก่อน ก็คงไม่ถูกต้องนัก ดังนั้นจึงได้มีการบัญญัติกฎหมายในการดำเนินการทางวินัยกับข้าราชการที่ออกจากราชการไว้ใน มาตรา ๑๐๐ และมาตรา ๑๐๐/๑ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ แก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๒ สรุปหลักสำคัญได้ดังนี้

๑. กรณีดำเนินการทางวินัยกับข้าราชการที่ออกจากราชการแล้ว (มาตรา ๑๐๐)

๑.๑ ความผิดอันเป็นมูลเหตุแห่งการกล่าวหาผู้ที่ออกจากราชการว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง หรือความผิดอันเป็นมูลเหตุให้ถูกฟ้องคดีอาญาหรือต้องหาคดีอาญาที่มีโทษความผิดอาญาที่ได้กระทำโดยประมาทที่ไม่เกี่ยวกับราชการหรือความผิดลหุโทษ ต้องเกิดขึ้นในขณะที่ผู้นั้นมีสภาพเป็นข้าราชการ

๑.๒ การกล่าวหาผู้ที่ออกจากราชการว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง หรือการถูกฟ้องคดีอาญาหรือต้องหาคดีอาญา จะกระทำก่อนหรือหลังจากที่ผู้นั้นออกจากราชการก็ได้

๑.๓ กรณีที่ถูกกล่าวหาหรือถูกฟ้องคดีอาญาหรือต้องหาคดีอาญา ก่อนออกจากราชการ ให้ดำเนินการทางวินัยและสั่งลงโทษให้แล้วเสร็จภายใน ๓ ปี นับแต่วันที่ผู้นั้นออกจากราชการ

๑.๔ กรณีที่ถูกกล่าวหาหรือถูกฟ้องคดีอาญาหรือต้องหาคดีอาญา หลังจากออกจากราชการ ต้องเริ่มดำเนินการสอบสวนทางวินัย ภายใน ๑ ปี นับแต่วันที่ผู้นั้นออกจากราชการ และต้องสั่งลงโทษให้แล้วเสร็จภายใน ๓ ปี นับแต่วันที่ผู้นั้นออกจากราชการ

จตุรสารข่าววินัยอิเล็กทรอนิกส์ กรมพัฒนาที่ดิน
(LDD disciplinary E-newsletter)
ฉบับที่ ๑/๒๕๖๘ (พฤศจิกายน ๒๕๖๗)

-๒-

๑.๕ กรณีการเพิกถอนคำสั่งลงโทษโดยศาลปกครอง องค์การพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัย หรือองค์การตรวจสอบรายงานการดำเนินการทางวินัย เพราะเหตุที่กระบวนการดำเนินการทางวินัยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ให้ดำเนินการทางวินัยและสั่งลงโทษใหม่ภายใน ๒ ปี นับแต่วันที่มีคำพิพากษาถึงที่สุด หรือมีคำวินิจฉัยถึงที่สุด หรือมีมติ แล้วแต่กรณี

๑.๖ หากดำเนินการทางวินัยแล้ว ผลการสอบสวนปรากฏว่ากระทำผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรงก็ให้งดโทษ

๑.๗ ความในมาตรานี้ มิให้ใช้บังคับแก่ข้าราชการซึ่งถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน

๒. กรณีดำเนินการทางวินัยตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะกรรมการ ป.ป.ท. มีมติชี้มูลความผิด (มาตรา ๑๐๐/๑)

๒.๑ การดำเนินการทางวินัยและสั่งลงโทษ เป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต หรือกฎหมายว่าด้วยมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต แต่ในขณะนี้ยังไม่ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายดังกล่าว เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการดำเนินการและสั่งลงโทษทางวินัยกรณีคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือ คณะกรรมการ ป.ป.ท. มีมติชี้มูลความผิดข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งออกจากราชการแล้วไว้เป็นการเฉพาะ ดังนั้น จึงต้องดำเนินการตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในมาตรา ๑๐๐ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

๒.๒ หากดำเนินการทางวินัยแล้ว ปรากฏว่ากระทำผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรงก็ให้งดโทษ

จตุรสารข่าววินัยอิเล็กทรอนิกส์ กรมพัฒนาที่ดิน
(LDD disciplinary E-newsletter)
ฉบับที่ ๑/๒๕๖๘ (พฤศจิกายน ๒๕๖๗)

-๓-

อุทาหรณ์ควรฟัง

เรื่อง หากลาออกจากราชการไปแล้ว ยังต้องรับโทษทางวินัยอีกหรือไม่

วันนี้พิวินัยจะมาพูดถึงเรื่องเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัย แก่ผู้ที่ออกจากราชการไปแล้ว ซึ่งเป็นเรื่องที่บางคนอาจจะยังไม่รู้ว่า กรณีที่ข้าราชการถูกกล่าวหาว่า ได้กระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรงหลังจากที่ได้ออกจากราชการไปแล้ว ผู้มีอำนาจดำเนินการทางวินัยสามารถดำเนินการสอบสวนทางวินัย ภายใน ๑ ปีนับแต่วันที่ผู้นั้นออกจากราชการ และต้องสั่งลงโทษให้แล้วเสร็จภายใน ๓ ปีนับแต่วันที่ผู้นั้นออกจากราชการ ดังเช่นกรณีตัวอย่างในวันนี้ครับ

นายเอ เป็นข้าราชการ สังกัดกรมบี ได้ยื่นหนังสือขอลาออกจากราชการ เมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๗ โดยคำสั่งให้ลาออกจากราชการ มีผลตั้งแต่วันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๖๗ ต่อมา เมื่อวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๗ กรมบีได้ตรวจสอบพบว่า นายเอ ได้ปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยทุจริต อันเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง กรณีนี้ กรมบี สามารถดำเนินการทางวินัยกับนายเอ ต่อไปได้หรือไม่ อย่างไร

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๑๐๐ วรรคสอง กำหนดโดยสรุปว่า ถ้าเป็นการกล่าวหาหรือฟ้องคดีอาญาหรือต้องหาคดีอาญา หลังจากที่ยื่นขอลาออกจากราชการแล้ว ผู้มีอำนาจดำเนินการทางวินัยสามารถดำเนินการทางวินัยต่อไปได้เสมือนว่าผู้นั้นยังมีได้ออกจากราชการ โดยต้องเริ่มดำเนินการสอบสวนภายใน ๑ ปี และต้องสั่งลงโทษภายใน ๓ ปี นับแต่วันที่ผู้นั้นออกจากราชการ

ดังนั้น เมื่อกรมบีพบการกระทำอันเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงของนายเอแล้ว กรมบี สามารถพิจารณาดำเนินการทางวินัย และสั่งลงโทษนายเอได้เสมือนว่านายเอยังไม่ได้ออกจากราชการ โดยต้องดำเนินการสอบสวนภายใน ๑ ปี และต้องสั่งลงโทษภายใน ๓ ปี นับแต่วันที่นายเอออกจากราชการ กล่าวคือ กรมบีจะต้องแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรง ภายในวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๖๘ และต้องสั่งลงโทษภายในวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๗๐

จตุสารข่าววินัยอิเล็กทรอนิกส์ กรมพัฒนาที่ดิน
(LDD disciplinary E-newsletter)
ฉบับที่ ๑/๒๕๖๘ (พฤศจิกายน ๒๕๖๗)

-๔-

ถามมา ? – วินัยขอตอบ !

การดำเนินการทางวินัย กรณี ข้าราชการ ลูกจ้างประจำ และพนักงานราชการ
ซึ่ง ออกจากราชการไปแล้ว ต่างกันอย่างไร

น้องดินดี : สวัสดีค่ะพี่วินัย หนูขอสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยข้าราชการ ลูกจ้างประจำ และพนักงานราชการ ในกรณีที่ผู้นั้นออกจากราชการไปแล้ว แต่ภายหลังพบว่าผู้นั้นมีการกระทำผิดวินัย อยู่ก่อนที่ออกจากราชการ มีความแตกต่างอย่างไรคะ ?

พี่วินัย : คำถามนี้ดีมากครับ โดยทั้งข้าราชการ ลูกจ้างประจำ และพนักงานราชการ ต้องมีการกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัย ซึ่งความผิดนั้นต้องเกิดขึ้นในช่วงที่ยังคงเป็นข้าราชการ ลูกจ้างประจำ หรือพนักงานราชการ โดยการดำเนินการทางวินัยหลังออกจากราชการจะพิจารณาตามข้อเท็จจริง ประกอบกับ กฎหมายและระเบียบของทางราชการที่เกี่ยวข้องกับเจ้าหน้าที่ของรัฐในแต่ละประเภท ซึ่งสรุปได้ดังนี้ครับ

๑. หลักกฎหมาย

• **ข้าราชการ:** ตามมาตรา ๑๐๐ และมาตรา ๑๐๐/๑ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑

• **ลูกจ้างประจำ :** ข้อ ๕๔ ของระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยลูกจ้างประจำของส่วนราชการ พ.ศ. ๒๕๓๗

• **พนักงานราชการ:** ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๔๗ และ ข้อ ๕ ของประกาศคณะกรรมการบริหารพนักงานราชการ เรื่องแนวทางการดำเนินการทางวินัย พ.ศ. ๒๕๕๙

๒. การดำเนินการทางวินัย

• **ข้าราชการ :** หากมีการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงก่อนออกจากราชการ โดยมีการกล่าวหา ก่อนหรือหลังจากออกจากราชการก็ได้ ในกรณีมีการกล่าวหา ก่อนออกจากราชการจะต้องดำเนินการทางวินัยและลงโทษให้แล้วเสร็จภายใน ๓ ปี นับแต่วันที่ผู้นั้นออกจากราชการ ในกรณีมีการกล่าวหา หลังออกจากราชการจะต้องเริ่มดำเนินการสอบสวนภายใน ๑ ปี นับแต่วันที่ผู้นั้นออกจากราชการ และต้องลงโทษให้แล้วเสร็จภายใน ๓ ปี นับแต่วันที่ผู้นั้นออกจากราชการ

จตุรสารข่าววินัยอิเล็กทรอนิกส์ กรมพัฒนาที่ดิน
(LDD disciplinary E-newsletter)
ฉบับที่ ๑/๒๕๖๘ (พฤศจิกายน ๒๕๖๗)

-๕-

• **ลูกจ้างประจำ** หากมีการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงก่อนออกจากราชการ จะต้องมีการกล่าวหาก่อนออกจากราชการ โดยไม่ได้กำหนดระยะเวลาในการดำเนินการสอบสวน และไม่มีกำหนดเวลาสำหรับการสั่งลงโทษให้แล้วเสร็จ อีกทั้ง ไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์กรณีการดำเนินการทางวินัยเมื่อมีการกล่าวหาลูกจ้างประจำหลังจากออกจากราชการแล้ว จึงไม่สามารถดำเนินการวินัยแก่ลูกจ้างประจำผู้นั้นได้

• **พนักงานราชการ:** หากมีการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงก่อนออกจากราชการ จะต้องมีการกล่าวหาก่อนออกจากราชการ และดำเนินการสอบสวนภายใน ๑๘๐ วัน นับแต่วันที่ผู้นั้นออกจากราชการ โดยไม่มีกำหนดเวลาสำหรับการสั่งลงโทษให้แล้วเสร็จ อีกทั้ง ไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์กรณีการดำเนินการทางวินัยเมื่อมีการกล่าวหาพนักงานราชการหลังจากออกจากราชการแล้ว จึงไม่สามารถดำเนินการวินัยแก่พนักงานราชการผู้นั้นได้

๓. กรณีการลงโทษ

• **ข้าราชการ:** กรณีที่ผลการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรง ปรากฏว่าเป็นการกระทำความผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรงก็ให้สั่งงดโทษ แต่หากปรากฏว่าเป็นการกระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ก็ให้ลงโทษปลดออกหรือไล่ออกตามความร้ายแรงแห่งกรณี

• **ลูกจ้างประจำ** กรณีที่ผลการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรง ปรากฏว่าเป็นการกระทำความผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรงก็ให้สั่งงดโทษ แต่หากปรากฏว่าเป็นการกระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ก็ให้ลงโทษปลดออกหรือไล่ออกตามความร้ายแรงแห่งกรณี

• **พนักงานราชการ:** กรณีที่ผลการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรง ปรากฏว่าเป็นการกระทำความผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรง ไม่อาจลงโทษทางวินัยแก่ผู้นั้นได้เนื่องจากไม่มีสภาพเป็นพนักงานราชการแล้ว โดยให้ยุติการดำเนินการทางวินัย แต่หากปรากฏว่าเป็นการกระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ก็ให้ลงโทษไล่ออกเพียงสถานเดียว

เห็นใหม่ครับ น้องดินดี แม้ข้าราชการ ลูกจ้างประจำ หรือพนักงานราชการ จะมีหลักเกณฑ์และวิธีการที่แตกต่างกันอยู่บ้าง แต่เมื่อข้าราชการ ลูกจ้างประจำ หรือพนักงานราชการที่ออกจากราชการไปแล้วก็มีสิทธิที่จะถูกดำเนินการทางวินัยและถูกลงโทษทางวินัยได้ โดยพิจารณาตามข้อเท็จจริงและระเบียบกฎหมายตามแต่กรณีครับ

จตุสารข่าววินัยอิเล็กทรอนิกส์ กรมพัฒนาที่ดิน
(LDD disciplinary E-newsletter)
ฉบับที่ ๑/๒๕๖๘ (พฤศจิกายน ๒๕๖๗)

-๖-

อ้างอิง/ที่มา

๑. หลักกฎหมายควรรู้

- พระราชบัญญัติ ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ และแก้ไขเพิ่มเติม
- คู่มือการดำเนินการทางวินัยตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ (หน้า ๑๒๕ - ๑๓๑)

๒. อุทาหรณ์ควรฟัง

- พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๒

๓. ถาม - ตอบ

- พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑
- กฎ ก.พ. ว่าด้วยการดำเนินการทางวินัย พ.ศ. ๒๕๕๖
- ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๔๗
- ประกาศคณะกรรมการบริหารพนักงานราชการ เรื่องแนวทางการดำเนินการทางวินัย พ.ศ. ๒๕๕๙
- ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยลูกจ้างประจำของส่วนราชการ พ.ศ. ๒๕๓๗